

0+

"Поро пиалан улыт яндар шўман-влак:
пуно Юмын уажыт" (Мф. 5:8).

ШҮМ-ЧОН ИЗОЛЫК

2013 ий март
годсек лектеш.

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ 11-шк (91) №, 2020 ий ноябрь

Йошкар-Оласе да Марий Элысе Высокопреосвященнейший митрополит Иоаннын благословитлымыже почеш

4 НОЯБРЬ – ЮМЫН АВАН КАЗАНСКИЙ ИКОНЫЖЫН КЕЧЫЖЕ

Юмын Аван Казанский иконыжо – православный верам кучышо-влакын ик эн пагалыме юмонашт. Тудын полшымыж дене элна ик гана веле огыл керылтше тушманым сенен, а түжем дене ен түрлө чер дечын утлен кертын.

Юмын Аван Казанский иконыжо 1579 ий кенежым Озаныште кончен. Игече пеш кукшо да шокшо шогымылан көра олаште ик вере да вес вере пожар озаланен. Тиде кугу пожарыште Даниил Онучинын суртшат ломыжыш савырнен.

Ик йўдым тудын индеш ияш ўдыржылан омешыже Эн Святой Юмын Ава кончен. Матроналан Юмын Ава юмонаже кушто кийыме верым муаш да ты иконым рок йымач пургед лукташ күштен. Помыжалтмекыже, ўдыр лишыл енге-влаклан мом ужмыжым каласкален. Нуно, омылан ўшанаш огеш йўрө манын, ўдырын ойлымыжым шотыш налын огытыл. Но тиде омо Матроналан эше кок гана кончен. Кумшо ганалан малыше ўдырым ала-могай вий йўлен пытыше пўртышт олмысо конга воктеке конден пыштен. Тыгай чудым ужмеке гына ачаж ден аваже ўдырыштын каласкалымылан ўшаненыт.

Матрона аваж дене коктын палемдыме верыште пургедаш тўналыныт да пўрт конга йымалне солыкеш вўдылмў у иконым верештыныт. Тыгай иконым Озаныште веле огыл, Русьыштат эше нигө нигунам ужын огыл. Тиде 21 июльышто лийын. Юмонам мумо верыш Озанын да Свияжскын архиепископшо Иеремия шкежак толын. Крестный ход дене юмонам Благовещенский соборыш нангаеныт. Ырес дене кайыме годым сокыр енг-влак, Никита ден Иосиф, вучыдымын паремыныт: ужаш тўналыныт.

Умбакеже – 2-шо лаштыкыште.

XII курым тўналтыште Моско олашке керылт пурышо поляк-влакым поктен лукташ манын, Минин ден Пожарский кокымшо ополченийым чумыренйт. Кредалмаш деч ончыч чылан Юмын Аван Казанский иконыжо ончылно кумалыныт, святейший патриарх Гермоген ты юмогам пеленышт налаш каласен. Руш сарзе-влакын лўддымылыкышт да Юмын Аван полшымыж дене Моском да Русьым поляк-влак деч утарен кертме.

Кугу Отечественный сар жапыште Юмын Аван Казанский иконыжо чот полшен. Эше сар тўналме кечылаштак Антиохий Черкын патриархше Александр III Российлан молитва да окса дене полшаш йодмаш дене тўнямбалсе христиан-влак деке лектын. Ливанын митрополитше Илия Российым чот йўратен. Тудо кельйышке петырналт шинчын, кум кече да йўд, Российлан кузе полшаш корным ончыкташ йодын, Юмын Аван Казанский иконыжо ончылно кумалын. Кумшо кечылан вуй ўмбалнысе леведыш койдымын шулен да Илия Юмын Аван ужын. «Господьын кўштымыжō огеш шукталт гын, Россий пыта», – манын тудо. Вара Юмын Ава мом ышташ кўлмым радамын каласен: эл мучко чыла черкым, монастырьым, духовный семинарийым да академийым почман, казаметла, лагерьла, фронтла гыч священник-влакым пўртылтыман, храмлаште службым тўналман. Ленинград олам тушманлан пуыман огыл. Юмын Аван Казанский иконыж дене ола йыр крестный ход дене эртыман, тунам тушман ты святой мландыш пурен огеш керт. Ленинград – ойырен налме ола. Москошто Юмын Аван Казанский иконыж ончылно молебеным служитлыман. Вара тудым Сталинградыш нангаймын. Тиде оламат тушманлан пуаш огеш лий. Иконо салтак-влак дене пырля Российын чекше марте кайышаш, а сар мучашлалтмеке, Илия Российыш толшаш да Российын кузе утаралтмыж нерген чылалан каласкалышаш.

Историй гыч палена: Илиян ойлымыжым Руш Православный Черке да Совет правительство сар жапыште шуктеныт. Юмын Аван Казанский иконыжо ятыр егын ылышыжым арален коден. Ливанын митрополитшат Илия 1947 ийыште Российыш толын, Юмын Аван ужмыж нерген калыклан каласкален.

Юмын Аван Казанский иконыжо тачат калыкым шке чудыжо-влак дене ўрыктара. Озангысе Богородицкий пўрєен монастырьын Крестовоздвиженский соборыштыжо тиде юмога уло. Тудын калыклан полшымыж нерген монастырьыш тауштымашан ятыр серыш толеда.

Ик еш дене теве тыгай ўрыктарымаш лийын. Лена кужу жап мўшкыранын кертын огыл. Озангыште ылымыж годым Богородицкий монастырьыш чўккыдын коштын, Юмын Аван Казанский иконыжо ончылно шортын кумалын. Вара пелашыж дене коктын Краснодарыш илаш кусненыт, да Лена мўшкыранмыжым умылен. Тунам тудо 34 ияш лийын. Но куан кужу жапшуйнен огыл: врач-влак изи падырашын шўлымым чарнымыж нерген увертареныт, ўдырлан туддеч утлаш темленыт. Лач Юмын Аван Казанский иконыжым мумо кечын Леналан операциейым ыштеныт. Наркоз деч вара помыжалтмекеже, пелашыже йынгыртен: «Таче могай кече, палет? Мый черкыш мийышым, Юмын Аван Казанский иконыжо ончылно сўрвален кумалым. Мўнгыштō акафистым лудам. Юмын Ава садак полша. Чыла сай лиеш». Эмлымвер гыч лекме деч ончыч Ленам УЗИ-ш колтеныт. Но тусо врач картыкыште возымылан ўшанен огыл: «Молан те операцией деч вара улыда манын возимо? Йочада таза, тудо ила». Ик минут жапыште УЗИ пўлем врач-влак дене темын. Чыланат чот ўрыныт: «Кузе тыге? Йочам пуйто ала-кō чогашил шенгелан шылтен коден». А Лена кō шылтен кодымым сайын пален. Вара шукинжо йочам кудалташ темленыт: трук чолак лиеш. Но Ленам тиде лўдыктен огыл, пелашыж ден коктын Юмын Аванлан чот ўшаненыт. Адакше Озангысе Богородицкий монастырьгыч тудлан Юмын Аван изи иконыжым колтеныт. Кызыт тиде ешыште Юмын Аван пуымо да Тудынак арален кодымо Дарья кушкеш.

Лудшо-влак, ылышыштыда лийше ўрыктарыше историйым тендан дечат редакцийыштына вучен кодына.

Юмын Аван Казанский иконыжын кечыжым идалыклан кок гана палемдена: 21 июльышто, ты иконом мумо кечын, да 4 ноябрьыште, Моском да Русьым поляк-влак деч утарыме кечын.

ЮМО, ТЫЙЫН ПАШАТ ӨРЫКТАРЫШЕ!

Юмым Шочыктышо Эн Святой Аван Леведмыже лүмеш пайрем – Православный Черкын ик эн кугу пайремже. Юмылан ўшаныше-влакым Шке Эргыже ончылно пыдал налше Юмын Аван пайремже. Тиде ўшан да йöратымаш кече, Эн Святой Аван айдеме тукым деке йöратымашыжым почын пуышо пайрем.

14 октябрыште Эмеково селасе Юмым Шочыктышо Эн Святой Аван Леведмыже лүмеш черке престольный пайремжым палемдыш. Черкын настоятельже протоиерей Евгений Усков пайрем Литургийым эртарыш. Тудлан Волжск да Шернур епархийын духовникше, Волжск олесе святой Иоанн Кронштадтский лүмеш черкын настоятельже протоиерей Евгений Панин полшыш.

Службо деч ончыч Волжский районын администрацийжым вуйлатыше Т.А.Ильина ден Волжский районым вуйлатыше В.И.Сергеев протоиерей Евгений Усковлан саламлыме мутым ойлышт.

– Таче ме районисо ик эн тошто черкын пайремжым пайремлена. Тиде кечын чон гыч лекше эн шокшо мутем тыланда колтем, – каласыш Татьяна Александровна. – Тек Эн Святой Юмын Ава эре пеленда лиеш, шке шулдыржо дене ойгым, нелылыкым коранден левед шога, тек шўмда эреак поро лиеш, прихожан-влакын шўмышкышт корным муэш. Тыланда кужу ўмырым, пенгыде тазалыкым, Юмын порылыкшым тыланем.

Литургий деч вара калык чан йўк почеш, Ыресым нумалын, черке йыр эртыш. Евгений ача прихожанже-влаклан тыге каласыш:

– Черкын пайремже – тиде приходын пырля юмылтымыжо, Христос деке иканаште лишкырак лиймыже, черкын изи Кугечыже. Тиде кечын тыланда духовный куанымашым, пашаштыда Юмын полышым, чоныштыда тынысым, пенгыде тазалыкым, кужу курымым тыланем.

Тендам, лудшына-влак, эше ик öрыктарыше сўрет дене палдарынем. Эмеково черкыште пайрем службо кайыме годым чудо лийын. Тудо мыйын телефон объективышкым логалын.

Кандаш шагат эрдене Юмын литургий тўнале. Литургий мучко мый шуко фотосўретым ыштышым. Кажныже пеш чаткан, раш лектын. Но Евгений ачан ырес дене калыкым благословитлаш лекмекеже, камерем вучыдымын вудакане. Мый телефоном ала-мо лие манын шонен, тудым йöртен,

уэш чўктышым, но вашталтыш ыш лий, фото тугак вудакан лекте. «Кадрым ыштен шым керт, тыге лийшаш тугеже. Йöра, вара ўштын кудалтем», – семынем иктешлышым.

Мöнгö толмек, фотографий-шамычым лаштыклаш тўналым. Вудакан лекше кадрыш шуымат, öрын колтышым. О Юмо! Батюшкан кидыште кучымо ыресыш кечыйол возеш, но тудо кече ончымо могыр гыч огыл, а шола велне шогышо ырес деч толеш. Кузе тыге лийын кертын? Ончалза теат тиде кадрым, öрмаш!

Мый шонем, тиде Юмо Шкеж нерген палдарен. Тудо эре пеленна улмыжым мыланна ончыктынеже. А тыгай куанле пайрем кечын – поснак. Те ойлен кертыда, тиде физикын законжо, но тудыжымат вет Юмо ыштен. Евгений ача – кугу молитвенник, мемнан, языкан-шамыч, верч эре Юмым сөрвала. Сандене дыр тыгай явлений тудын дене лийын. Мый лўмынак Эмековыш батюшка деке кайышым, тиде снимкым ончыктышым. Господь, Тыйын пашат öрыктарыше.

Денис СМЕРНОВ.

Тений 1-3 октябрьыште Йошкар-Олаште Марий калыкын XI Погынжо эртен. Тушко Марий Эл да Российын 19 регионжо гыч 400 наре делегат чумырген. Пагален ўжмō уна-влак коклаште Марий митрополийын митрополитше Иоанн ден Волжск да Шернурын епископшо Феофан лийыныт. Марий калыкын кызытсе илышыже да ончыкылыкшо нерген вич секцийыште мутланеныт. «Традиционная религия» секцийыште Марий митрополийын Кусарыше комиссийжым вуйлатыше, Морко район Арын селасе Христос Шочмо лўмеш черкын настоятельже протоиерей Николай Чузаев шке мутшым ойлен. Туддене тендамат, пагалыме лудшына-влак, палдарена.

ВОЛГЫДЫШ НАҢГАЙЫШЕ КОРНО

Юл кундемсе моло калык-влак коклаште илыше марий калыкат шке корныжым кертмыж семын эртен да койыш-шоктышыжым, тўня умылымашыжым йомдарен огыл. Тудлан татар-влак могыр гычат, руш-влак велымат шыгыремдымым, шагал огыл нелылыкым чыташ логалын. Ваш шогымаште, тўрлō кредалмаште шке эрыкшым арален кодаш, илыш вийжым шукемдаш пўртўс юмылан кумал илен. XVI курымышто Казанский ханстын пенгыдылыкше лунчыргымеке, Руш кугыжанышын влиянийже марий-влак илыме кумдыкыш илыш-йўла могырымат, тўвыра могырымат шынген да, илен толын, марий калыкын тўня умылымашыжат, юмылан ўшанымашыжат вашталтыныт.

Седмиозерный пустыньлан, Раиф монастырьлан тўналтышым пыштыше-влак: Макарий Унженский, Евфимий, Филарет – Юмылан йōрышын, аскет семын илышым нангайымышт дене илыме вершōрлаштышт ең-шамычын кумылыштым савыреныт. Шўмыштышт йōратымаш улмым шижын, марий-влак нунылан мўйым, киндым, пакчасаскам кондеденыт. Южышт тынеш пурташ да ўшанымашлан туныкташ йодыныт.

Кеч-могай калыкыштатчулымрак да ушанрак еңже шке шинчымашыжым пойдараш, пайдам

кондышо у туныктымашым пален налаш тырша. XVIII курым тўналтыште курыкмари Андрей Альбинский, Михаил Кроковский гай ең-влак, духовный семинарийыште кугу шинчымашым налмеке, черке пеленысе школлаште йоча-влакым шочмо йылме дене туныкташ йōным кычалыныт, нунылан книга шке возеныт. Но тиде тўналтыш веле лийын.

Шинчымаш тўняш капкам тыгыде калык-влаклан да марийланат Николай Иванович Ильминский почын. Тудо кугыжаныш кўкшытыштō шочмо йылме дене туныктымаш пашам тўналаш тōра-влакым, Священный Синодом ўшандарен кертын. Тидлан кōра Озан олаште татар, мордва, марий, чуваш, одо-влаклан Учительский семинарийым почын. Святитель Гурий лўмеш братствым негызлыше-влак кокла гыч иктыже лийын да тиде братстве пелен пашам ыштыше Кусарыше комиссийым вуйлатен. Витле ий жапыште марий йылме дене 114 книга савыктен луктыныт. Нунын коклаште лудаш, возаш, шотлаш туныктышо книга-влак да религиозный содержаниян шуко книга лийыныт.

Лудаш, возаш, наукулан тунемаш, пўртўсын куатше дене пайдаланен мошташ – пеш сай. Тиде жапыштак нравственный законом пудыртена да духовный тўнян йодмыжым шотыш огына нал гын, корным йомдарен кертына. Сар, шужымаш, чер, мланде чытырнымаш илышнам ойгандарен кертыт. Духовный ачана-влак тидым сайын паленыт да калыкым духовно волгалтараш, Юмын промыслжылан ўшанаш, Тудын эрыкшым шуктен шогаш уло кумылын туныктеныт. Нунын кокла гыч шукуштым ме палена, нуным «Просветитель», «Волгыдо деке нангайыше» манына. Чапланыше-влак: Андрей Альбинский, Михаил Кроковский, Сергей Нурминский, Гавриил Яковлев, Павел Глезденов (Пагул ача). Тыгаяк пашам Евфимий Большаков, Ксенофонт Преображенский, Павел Вишневецкий, Филипп Букетов да молат чон пыштен шуктеныт. Чыланат марий калыкын эргыже-влак улыт, да шке тукумышт, иза-шольышт, лишылышт верч чот тыршеныт.

Просветитель Гавриил Яковлев нерген тудын тунемшыже, Морко район Шенше

Снимкыште: просветитель
Гавриил Яковлев.

кундем марий Михаил Васильевич Рябинин шарнымашыштыже тыге воза: «Гавриил ача мурым, йомакым пога ыле, арун илаш, садым кучаш туныктен. 1912 ийыште колышат, Арын школышто кум кече ышт туныкто, эре панихидым эртарышт. Чыла йочам яра пукшышт, клендырым, ўйым пуышт. Колымыж деч ончыч Гавриил Яковлев оксам лўмын коден да каласен: «Колымекем, поминка годым марий йочам чот угощайыза, мый нуным пагаленам, йоратенам, нуным туныкташ уло ўмырем пуэнам».

Духовный саным нумалше ача-влак веле огыл, моло марий интеллигентат XIX курым мучаште, XX курым тўналтышыште Духовный але Учительский семинарий-влакын тунемшышт лийыныт. Юмын законом, Священный историйым сайын паленыт да тиде негызеш школым чоҥеныт, йочам туныктеныт. Ўмбалнышт Юмын порылыкшо лиймылан кўра тунемшыштынат шинчымашышт келге лийын. Илен-толын нуно образованийыште, культурышто, искусствышто, архитектурышто кугу лектышым пуэныт. Вет кушто Юмым жаплымаш, Тудын святой эрыкшым шуктен шогымаш – тушто Юмын благодатьше, Юмын порылыкшо, тушто илыш тўзлана.

1917 ий 15-22 майыште Озаныште эртыше Юл кундемысе тыгыде калык-влакын погынышт (Съезд мелких народностей Поволжья), тудо ийынак 15-25 июльышто Пўрў олаште (Бирскыште) эртыше марий калыкын Икымше погынжо шочмо йылмым, национальный школым вияндыме, калыкын культурым, самосознанийжым нўлтымў шотышто изи огыл планым ыштеныт ыле.

Пагул ача (Павел Глезденов), Ўпымарий

(Валериан Васильев) да моло-влакат, чынжымак, шочмо калыкым моло калык дене пырля ошкылшым ышташ шуко вий-куатыштым пыштеныт. Но илышыште, туныктымаште духовный составляющий деч коранмылан кўра, кучем вашталтмылан кўра шонымашыш шуын кертме огыл.

Икымше погын лиймылан шўдў ий эртен. Ик курым жапыште калыклан мом гына ужаш логалын огыл? Тўткынрак ончалына гын, ужына – адакат мемнан ончылно тунамсе гаяк йодыш-влак шогат: марий енын статусшым нўлталаш, йылмым арален кодаш, койыш-шоктышым (нравственностью) кўшкырак шындаш. Шочмо калыкын историйже, Православный Черкын тўжем ияш опытшо ончыкта – Священный Возымашын мутшо чыныш лектеш: «Мый тўнян волгыдыжо улам, кў почешем кая, тудо пычкемыште ок кошт, а илыш волгыдан лиеш» (Ин:8, 12). Меат тиде волгыдо негызеш, кўшычын пуымо туныктымаш йыр илышнам чонышаш улына. Просветитель ачана-влак йонгылыш лийын огытыл, ме нуным пашаштым аклена да тўналме корнышт дене каяшак тыршена.

Южо енге тыге шылтален ойлен кертеш: «Марий калыкым виеш тынеш пуртымо». Илыш йыжынан – чылажат лийын кертын. Жапынде шуко эртен, кажныже ўшанымашын негызшым шымлен, терген налын кертын. Но ончалза, марий эрге-влак кокла гыч шукинжо черке корным, христианством умыленак (осознанно) ойырен налыныт. Перестройко деч вара ятыр вере часамлам, поклонный Ыресым шогалтышт. Вараракшым храм-влакым чоҥаш тўналгыч. Морко кундемым налаш гын, пашам ыштыше кок храм шагал улмылан кўра Октябрьский поселкышто, Мушерань, Шенше селалаште, Шордўрыштў черке-влакым чоҥымо. Кугу Шалышыште, Азьялыште, Весшўргыштў, Кужер поселкышто, Коркатово ялыште кумалме пўртым – часамлам – нўлтымў.

Тидым иктаж-могай учреждений тўналме, кугыжаныш кўштымў але Патриархий темлыме дене ыштыме мо? Уке, тудым калык пўжвўд дене, тыглай енын шўм-чонжо йодмо почеш, яллаште, предприятийлаште, фермер, пенсионер-влак деч тенге дене погымо окса дене чоҥымо. Юмын пўртыш тўрлў ен-влак: илалше, тунемше, интеллигент, военный, улан илыше, йорло – толыт. Шукыж годым мемнам ойго, чер, нелылык черкыш конда. Но кеч-кузе лийже, а сўрвален йодмына шукталтеш гын, мемнан ўшанна пенгыдемеш, Юмын кўштымашыже почеш илаш кумылна лектеш.

Тидат шинчалан перна: кушто черкым почыт – тушто илыш вашталтеш. Шакше мут шагалемеш, аракам шот деч посна кучылтмаш иземеш, еш илыш пенгыдырак лиеш, самырык-шамыч ялеш илаш кодыт, оралтымат уэмдат. Тыгай вашталтышым ужын, илалше енын шўмыштыжў ўшан шочеш да пенгыдемеш: самырык тукумын ончыкылыкшо уло.

Иктешлыме семын каласыман: Духовный корныш шогалмеке, илышыште порылык шукемеш, осал койыш коранеш, калыклан шке самобытностьшым арален кодаш йўн лиеш.

Протоиерей Николай ЧУЗАЕВ.

Юмын Аван «Вашке колыштшо» («Скоропослушница») «Одигитрия» манме юмога тўшкашке пура. Юмын Аван шолла кидыштыже шинчыше Иисус пурла кидше дене благословитла, а шолаштыже свитким куча. Кумалше-влаклан Юмо-Азан пурла йолвундашыже коеш. Ты иконышто Юмын Аван вуйыштыжо ончыч короно лийын огыл, а варарак Тудым вуйшўдышаным возаш тўналыныт.

Тўн образ Святой Афон Курыкысо Дохиар монастырьын трапезныйже

ЯНДАР ЎДЫР, КУМАЛМЫНАМ ВАШКЕ КОЛ

воктенысе часамлаште верланен. Иконам Х–ХІ курымышто, обительын настоятельже преподобный Неофит улмо годым, возымо. Юмогам ончыч трапезныйыш пуримо омса тураш верандыме улмаш. Нил лўман монах 1664 ийыште йўд еда трапезныйыш чыра тул дене коштын да икана «Тый тышке шикшын йўлышў чырат дене ит кошт, Мыйын тўсем ит шўчанде» манме йўкым колын. Тунам Нил иктаж монах мыскарарам ышта шонен, да чыра дене коштымжым чарнен огыл. Вес гана пенгыдын каласымым адак колын: «Монах лўмым нумалаш йўрдымў ег, тый эше мыняр жап Мыйын тўсем тыге шўчандаш тўналат?»

Тиддеч вара Нил сокыр лийын да Юмын Аван иконыжым пагалыдымылан тыге лиймыжым умылен. Эрдене тудым монах-влак юмога ончылно сукен кумалшым ужыныт, а шкешт тунамак лампадым пагален чўктеныт. Нил иконо ончылно эре шортын кумалын да ик кечын адак йўкым колын: **«Молитватым колыныт, тыйым проститлем да шинча**

ТРОПАРЬ
Ме, ойгышто улшо ег-влак, Юмын Ава деке таче толына да, Святой иконыж ончыко сукалтен, уло чон дене ўшанен йодына: Вашке колыштшо маңын лўмдымў Яндар Ўдыр, кумалмынам вашке кол, вет Тый Шке кулет-шамычлан ямде полшышо улат.

ужметым пўртылтем. Обительысе монах-шамычлан каласе, Мый архангел-влак лўмешчонымо монастырьын леведышыже да аралтышыже улам. Ойгыш логалше православный ег-шамыч Мый декем толышт, нигўмат полыш деч посна ом кодо. Мыйым ўжшў-влак верч Йодын шогышо лиям. Кумалмем колыштын, Эргым нунын йодмыштым шукта. Иконем «Вашке колыштшо»

манын лўмдалтеш, вет тудын деке толшо еглан Мый Шке чаманымашем вашке ончыктем».

Нине мут деч вара Нилын шинчаже почылтын, а поро увер Святой Афон Курык мучко писын шарлен. Дохиар монастырьыште трапезныйыш пуримо ты омсам петыреныт да тышан часамлам ыштеныт. Иконо ончылно йўдшў-кечыже кумалаш, лампаде йўлымым эскераш монахам шогалтеныт. Юмын Аван «Скоропослушница» иконыжо лўмеш тораште огыл у храмым чоненыт.

«Вашке колыштшо» юмога ончылно кумалме дене сокыр-шамыч ужаш, ошкыл кертдыме-шамыч кошташ тўналыт, шукын плен гыч пўртылыт, кугу тўтан годым шаланыше корабль гыч илыше утлат.

Муром олесе Спасо-Преображенский монастырьыште тыгай чудо пеш шукерте огыл лийын. Чечняште сар кайыме годым ик салтакын аваже храмыш толын йодын:

«Эргым увер деч посна йомын, тудын верч кузе кумалман?» «Мутат уке, илышылан кумалме семын», – каласен игумен Кирилл да молебным служитлен. Но икмыняр кече гыч авалан военный комиссариат гыч эргыже колымо нерген увер толын. Цинк колоткам колтенит, тудым почын огытыл. Лач тояш лакым кунчым жапыште ты салтак илыше портылын. Тудым тунамак монастырьш Юмын Аван «Вашке колыштшо» иконыжо ончыко таум ышташ нангаенит. Чечня плен гыч тыге портылшо салтак нерген увер уло Муром кундемем ырыктарен.

Туштак эше ик ыдырамаш дене чудо лийын. Ревматизм чер дене чот орланыше да коштын кертдыме ыдырамашым черкыш нумал конденит, ымбакыже святой вудым шыжыктенит, «Вашке колыштшо» иконо ончылно кечыше лампадысе ыйым шуренит. Службо годым ыдырамашым кок велым кидпуан гыч кучен шогенит, а службо пытымеке, тудо юмона деке шеак ошкыл миен.

Афонысо ты иконо гыч Российыш XIX курымышто шуко спискым кондаш тунгалынит. Москосо спискым 1887 ийыште конденит да Китай-городеш, святой великомученик Пантелеимон лумеш часамлаш, верангденит. Тушто кумалме дене ия кучымо чер деч паремше-влак нерген икмыняр шарнымаш аралалт кодын.

Перемышль деч тораште огыл, Ока энгер серыште верланыше Троицкий Лютиков монастырьш юмона логалме историй пеш онай. Ты кундем гыч кресанык Александр Фролов инок лияш Афоныш каен. 1872 ийыште тудо шочмо ялышкыже иконом колтен. Юмонам возышылан тулаш ситыше оксам ялысе черкыште поген кертын огытыл да юмонам Троицкий Лютиков монастырьш пузныт. Храмын пайремже кечын иконом монастырьш пуртенит, нелын орланыше кум ыдырамаш ты кечынак паремын. Эре молебным служитлаш тунгалынит да иконом возышылан колташ ситыше 150 тенге оксам поген кертынит.

Тунам Казанский губернийыш пурышо Козьмодемьянск олесе Троицкий ыдырамаш черемис монастырьын домовой черкыш-тыже Юмын Аван «Вашке колыштшо» иконыжын спискыже лийын.

А. ЧЕМЕКОВА.

Мут - епархийын духовникшылан

Кугешнымаш нерген

Кугешнымаш – тиде язык. Тудо Юмыланат йыгыжге. Вет кугешнымаш чыла языклан тунгалтышым ышта, а ынышылык (смирение) Юмо ончылно ик эн кугу порылыклан шотлалтеш. Юмо кугешныше ег деч коранеш, а ынышылан поро пиалым колта.

Язык дене кузе вара кучедалман? Туддеч кертмет семын аралалташак тырше. Кузе тидым умылыман? Теве вате ден мариий пырля илат, а мужыранмыштым святитлыме огыл, вес семын ойлаш гын, нуно венчаялтше огытыл. Вара кушто тыште язык дене кучедалмаш? Тыште нимогай кучедалмаш уке, вате ден мариий шке кумылын языкыш пурат. Шкем удан кучымашат, кугешнен коштмашат, лишыл еглан сырен ылымашат тиде радамышкак пурат.

Кугешнымашлан көра шыдым шарнен ылымаш (памятозлобие) сочеш... Шыде тудо шыдак кодеши, Юмо аралыже туддеч, шыдым шарнен ылымаш вет пеш шучко. Языклан ваштареш шогышо – тиде ынышылык, Юмылан йоршо порылык. «Көн ымбак Мый ончем, – ойла Господь. – ыныш, каже мутем ончылно пырткыше ымбаке». Господь ыныш еным йората. Айдеме кугешныл, языком ыштыл коштын, но языкшым касараш толмыж дене тудо ыныш лиеш, языкшым умылен, кудалташ йодеш. Господь тудым проститла, языком касарымым ынышеммылан шотла.

ынышылык – тиде пеш кугу порылык, тудын верч кучедалаш күлеш. ыныш еглан Господь шке поро пиалжым пуа, а кугешнымаш, чынжымак, мыланна пеш шучко. Теве кызыт ойырлымаш пеш шарлен. Эше Алексей II ойлен: «Мужыранмаш теве тиде язык дене – ойырлымаш дене – мучашлалтеш». Молан? Юмо деч посна илен кугешныл коштыныт да теве ынде могай ойго лийын каен: икте-весеыштым ужмыштат ок шу. Мариий ден вате ваш-ваш йоратышаш улыт. Чыла языкше кугешнымашлан көра ышталтеш.

Кугешнымашлан ваштарешла ынышылык шога, тудо Юмылан келша, мемнам утарыше порылыклан шотлалтеш. Ме тудлан энтертен ылышаш улына. Серафим Саровский манмыла, шкендым шке ынышемде, иктаж-кө тыйым вурсаш тунгалеш гын, туддене ит вурседал, а шкаланет тыге ойло: «Моктымым мый ом суло. Тудым сулем гын, вурседалме олмеш кызыт чыланат мылам вуйыштым сават ыле». Теве, пагалымем-влак, духовный ден языкан ылыш коклаште могай ойыртмем.

Архимандрит Иоанн БАРСУКОВ.

Юмылан тауштен тырша

Псалтирьын 111-ше псаломыштыжо Давид кугыжа тыге мурен: «Юмо деч лүдшö ен поро пиалан. Тудын урлыкшо мланде үмбалне виян лиеш; Юмылан йöрышö-шамычын тукумышт суапландаралтеш. Тудын суртыштыжо чап ден поянык, тудын чынже курым-курымеш» (Пс. 111:1-3).

Давид кугыжан тиде поро мутшо Провой кундемыште илыше Анатолий Потачкинлан лач келшен толеш. Тудын вўта тич – вольык, кудывече тич – сурткайык, пакчаштыже мўкш еш-влак ызгат, уныка-влак модын юарлат, а пöртыштыжö юмылукушто иконо-влакым лампадкын тулжо волгалтара. Юмым жаплыше енын тукумжо, чынжымак, курым-курымеш виянын толеш.

Самырыкше годым Анатолий Константинович уныкан лиймеке, алтарьыште полышкалаш тўналам манын шоналтенат огыл. Тудо Шоленерыште верланыше Христос ончыч толшо да Тудым Тынеш пуртышо пророк Иоанн Предтечин Шочмыж лўмеш черкыште священниклан полышкала, марий тўран тувырым чияш йöрата.

Анатолий Константиновичын аважын ўмыржö кужу лийын, 94 ий марте илен, Юмылан чот ўшанен. Кўгу пўтö жапыште Пöтьял черкыште кумал илен. Ачаже Кугу сар мучко он пеленже Евангелийым нумал коштын, вара мўкшым ончен, кажне эрдене молитвам лудын илен.

Юмын кулжо Анатолий шкеж нерген тыге ойла:

– Самырыкем годым мыят кугурак-влакын ойыштым пешыжак колыштын омыл, шке вийлан ўшаныме, но черкын кугу пайремже годым Юмын литургийыште лияш тыршыме. Удырым 1973 ийыште налынам, а 1981 ийыште Пöтьял черкыште Владимир ача (Аллин) мемнам венчаен. Ийготым погымек, 55 ияш улам ыле, Кожласола черкыш чўчкыдырак кошташ

тўналым, вара кас службышкат чон ўжын. Шоленерыште черкым почмеке, службышто сортавўкен воктене полышкален шогенам. Ик кенеж кечын Михаил ача (Петунин) алтарьыш мыйым ўжын пуртыш. Шўм-чонем ойлен мошташ лийдыме кумыл авалтыш. Лўдын-вожылын, öрмалген алтарьыште полышкалаш тўналым. Ынде лу ий утла тиде сомылым Юмылан тауштен шуктем. Тиде жапыште тебе мом палемденам: черкыш коштшо айдемын дисциплиныже пенгыдемеш, тудо чыла пашажым шке жапыштыже шот дене шукташ да Юмын сугыньжо почеш илаш тыршаш тўналеш. Господь Иисус Христослан уло шўм-чон дене ўшаныше айдеме Юмын порылыкшо дене вўдылалтеш.

Потачкинмыт еш Волжск-Морко крестный ходым шке ялыштышт кажне ийын вашлийыт. Тыгодым тўрлö öрыктарымаш лиймым палдарат. Тебе Анатолий Константинович ик тыгай случайым ойлыш.

– Мемнан деч Суслонгерыш кайыме годым Морко корнывожышто каналташ чарненна ыле. Иконо воктене Михаил ача шога, воктеныже ўдырамаш-влак улыт. Ончена, кок кечыйол юмона деке туран вола да моткоч волгалтеш. Тиде чудо огыл мо? Вет ырес дене кайыме годым Шеран Юмын Авана мемнан дене пырля ошкылеш. Юмын Аван Седмиезерный юмонажым мыйын ачам Шеран Юмо манеш ыле. Тудын историйжымат вес семын ойлен. Тиде юмонам ала-кушко нангаеныт улмаш, но корнышто лектын возын да тудым суас вате муын. Суас ўдырамаш юмонам лишне верланыше черкыш нангаен. Тыге святитель Гурий лўмеш Азьял-Пöтьял черке Юмын Аван иконыжо дене пойдаралтын.

Псалтирьын 127-ше псаломжо тыге йонга: «Юмо деч лүдшö да Тудын корнылаж дене коштшо-шамыч чыланат поро пиалан улыт. Шке кидет дене ыштен налмым кочкат: поро пиалан улат да тыланет сай лиеш. Тыйын ватет пöрт пырдыж мучко кушшо шуко саскан виноград гай. Тыйын эргыч-шамыч Тыйын ўстелет йыр ўян пушенгын игыж гай улыт. Тыге Юмо деч лүдшö ен суапландаралтеш. Юмо Сион гыч тыйым порын сугыньла, да илыме курымыштет Иерусалимын порылыкшым ужат. Тый эргыч-шамычын эргыштым ужат».

Псалтирь гыч тиде суапле шомак-влак Потачкинмыт ешлан лач келшен толыт. Да тек тыгак лиеш.

Алевтина ТАНЫГИНА.

СУАПЛЕ ПАША КУЖУ ЁМЫРАН

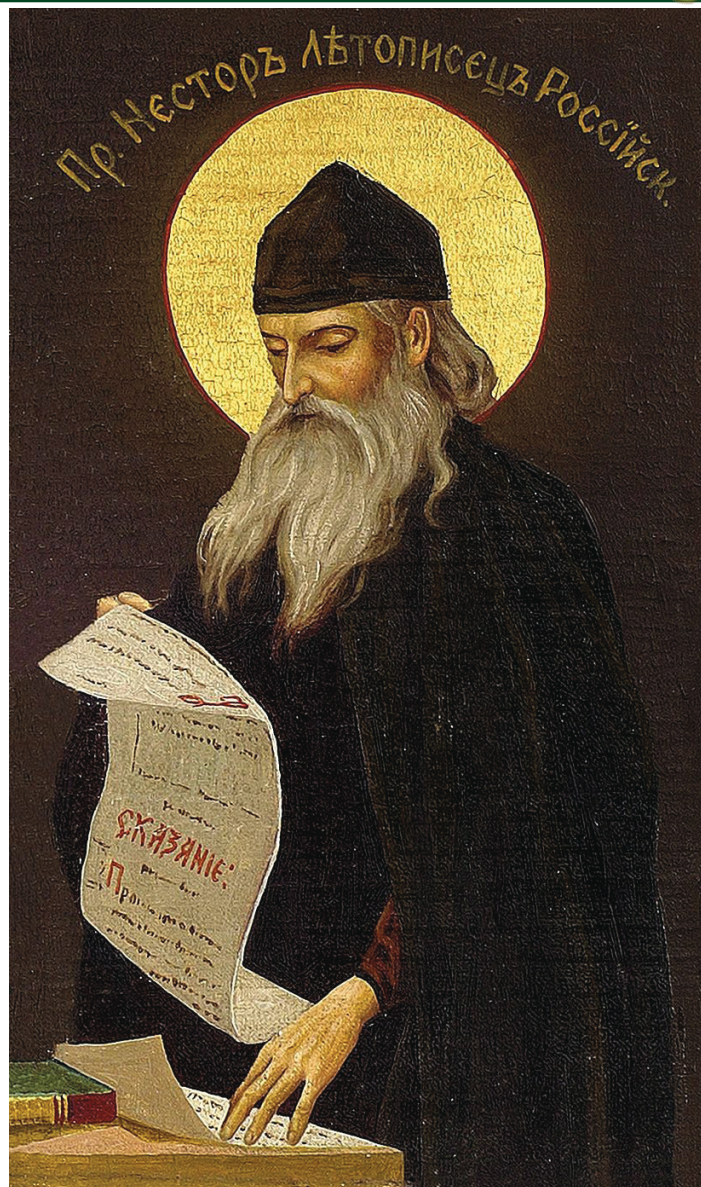
Руш мландын историйжым шымлымашке кугу надырым Киево-Печерский Лаврын монахше летописец Нестор пыштен. Тудым руш мландын икымше историкше манах лиеш. Шкеже 1056 ийыште Киевыште шочын. Шинчымаш кўкшытшым аклен, тудо поян ешыште кушкын манын шонат, вет тунам тыглай ен-влак сай шинчымашым налын кертын огытыл. Несторын возен кодымымжым лудын, ен-влак Русьын ожнысо илышыж нерген пален налыт.

Латшым ияш улмыж годым Нестор святой старец Феодосий Печерский деке толын да инок саным налын. Тунам Русьым монах-шамыч гына шке илышышт дене волгалтареныт. Иктышт сай туныктышо, весышт кумалмаште, а кумшышт пўтым кучымаште пенгыде лийыныт. Кугуракым чот колышт иленыт, нунын ончылно уто мутым пелешташ тоштын огытыл.

Монах Несторын шуктымсо сомылжо молын деч ойыртемайтше лийын – настоятельын благословенийже почеш тудо Русьын историйжым возен. Эн ончыч изак-шоляк святой князь-влак Борис ден Глебын илышыштым шымлен. Христиан веран пеш эркын шарлымжлан чонжо корштен, вет тунам Господь Иисус Христос нерген умылтарен туныктышо шагал лийын.

«Преподобный мемнан ачана Феодосий Печерскийын илышыже» – летописец Несторын кокимшо пашаже. Святой Феодосийым Нестор самырыкше годымак ужын, шуко ий эртымеке, мощыжым лукмаште лийын, вара кугу кумыл дене тудын житияжым возен. «Ты святойын илышыж нерген пален налын, тудын чыла порылыкшым ужын, ончыкылык монах-шамыч Юмым моктышт, подвиглан пенгыдемышт, Юмылан йўрышў тыгай саятой ен Руш мландыште лекмылан куанышт», – манын.

Преподобный Несторын уло илышыжын тўн подвигшылан 1112-1113 ийлаште возымо «Повести временных лет» пашажым шотлыман. Кугу шымлымаш пашам эртарен, тудо Русьын историйжым тўнямбал историйын ужашыже семын почын пуэн. Тыгак святой-влак Кирилл ден Мефодий нерген каласкален, Русьым тынеш пуртымашым кугу пиал семын аклен. Апостол-влак дене тўр улшо Владимирым тудо Иоанн Креститель дене танастарен.

Несторын «Повесть временных лет» летописьше шонкалымашлан поян. Руш калыкын кушеч лекмыжым, могай порылык дене ойыртемайтмыжым почын пуаш тыршен.

Ты книгам шуко ученый шымлен, а совет ученый Д.С. Лихачев тыгай иктешлымашым ыштен: «XI курымын 30-40-ше ийлаштыже Ярослав Мудрый христиан вера шарлыме нерген исторический преданий-влакым погаш кўштен, да нине преданий-влак летописьын негызышкыже возыныт».

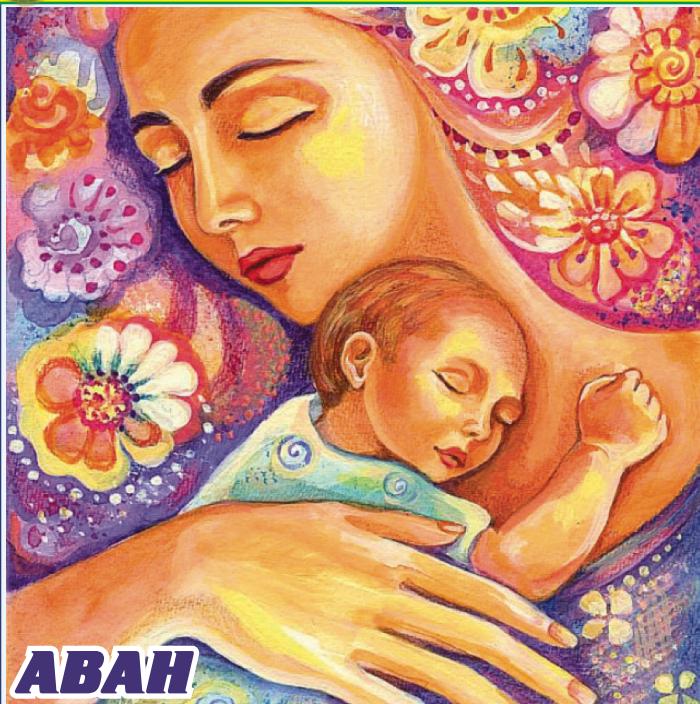
Преподобный Нестор 65 ийым илен манын, кызытсе ученый-влак пенгыдемдат. Тудын мощыжо Киево-Печерский Лаврын Лишыл (Антонийын манме) пещерыштыже тичмашын аралалтеш. Святой-влакын илышыштым але нунылан акафистым возаш шонышо ен-влак преподобный Несторын мощыж деке толыт да, полшаш йодын, тудым сўрвалат. Пашаштым тыге тўналше-влак паша лектышышт могай кўкшытан улмылан вара шкеат чот ўрыт: «Ме шке гыч тыге возен она мошто ыле», – маныт.

Летописец Несторын ыштыме суапле пашажым калык кугун акла да тудым 9 ноябрьыште пагален шарна. XXI курым тўналтыште Киевысе университетын Историиым йўратыше обществыже преподобныйын мощыжо кийыме ракум ший дене комыжлен.

Анастасия ЧЕМЕКОВА.

АВАН

ЙӖРАТЫМАШЫЖЕ

Ик олаште ава ден ўдыржӧ иленит. Татьяна Ивановна верысе мединститутышто туныктен, а Нина тыште тунемын.

Икана йолташ ўдыржӧ-влак дене пырля Нина черкыш пурен. Ончылно – сессий, сандене ўдыр-влак, экзаменым сайын кучен керташ манын, сортам чўктенит. Ты жапыште черкын настоятельже Димитрий ача проповедьым лудын. Ниналан чылажат моткоч онгайын чучын, вет ончыч тыгайым нигуштат колын огыл. Тудо йолташыже-влакын черке гыч лектын кайымыштымат шижын огыл. Тиддеч вара ўдыр тынеш пурен, Димитрий ача тудын духовникше лийын.

Тынеш пуримо нерген Татьяна Ивановна вашке пален налын. Уке, ўдыржын джинсым кужу юбкылан вашталтымыш але чиялтымым чарнымыж гыч огыл, а тунеммым йӧршеш чарнымыж гыч шижын. Нина кажне кечын святой-шамычын илышыштым шымлен, «Добротолубийым» лудын, а тиде жапыште медицине дене кылдалтше учебник-влак пурак дене леведалташ тўналыныт.

Ава тунемаш кўлмӧ нерген шуко гана ойлен, но ўдыржӧ чоным утарыме нерген гына шонен. Тыге тунемме ий мучашлан кажне предмет дене парымже кушкын. Тидыже ава ден ўдыр коклаште умылдымашым луктын, икте-весеыштым йот еныш савырен. Юмылан ўшаныдыме ава дене ик пачерыште илымым Нина орлыклан шотлен, да духовно кушмо корныштыжо тудым тўн чарак семын ужын. Нина аваже ўмбаке Димитрий ачалан, палыме-влаклан вуйым шийын, тыгодым тўрлӧ шоям колтылын.

Но икана Димитрий ача Нинан каласкалымышлан ўшанен огыл, да ўдыр тунамак, шке духовникшым коден, вес черкыш каен. Туштыжо виешак, манаш лиеш, клиросышто лудаш да мураш тўналын, ончычсо псаломщице кувам паша деч посна коден. Ты черке Ниналан моткоч келшен. Вет тышке коштшо-влак шем вургемышт, а ўдырамаш-влак шинча марте волтен шындыме шовычышт дене, шола кидысе четкышт дене

миряным огыл, а монастырьысе послушник ден послушницым шарныктенит.

Нинам институт гыч луктын колтенит. Тудо шкежат умбакыже тунемаш шонен огыл, врачын дипломжым курымашлык илышыште кўлдымылан шотлен. Аважын полшымыш дене тудым мединститутыш лаборанткылан налыныт. Нина ынде кум корным тошкен: черке, паша, мӧнгӧ. Ешым чумырен огыл. Шонен: марлан каяш гын, священниклан гына, уке гын, монахиня лияш. Духовный книгама шуко лудын, Евангелийым наизусть пален, сандене кеч-кӧмат Юмын мут дене ўчашен сенен кертын.

Жап эртен, Татьяна Ивановна шонгемын да чўчкыдын черланен. Икана Нина черке гыч толынат, вигак кас кочкишым ышташ пижын, аважын шолтымо шўрым тамлен кочкын. Татьяна Ивановна мутым луктын:

– Нина, мый шонго пӧртыш илаш каяш шонем. Тый мом каласет?

Тиде жапыште Нина аважын шинчашкыже ончалеш гын, тунар ойгым ужеш ыле, но тудо шинчажым тарелке гыч корандыде вашештен:

– Кузе шонет, туге ыште. Мылам садак.

Кўлешан кагаз-влакым поген шуктымек, Татьяна Ивановна ола воктенысе шонго пӧртыш илаш куснен. Нина аважын ужаташат лектын огыл. Кайымышлан куанен гына: вет Юмо шкеак тудым йӧратыдыме аваж дене ик леведыш йымалне илыме деч утарен.

Шкетын кодмеке, Нина илышыжым кузе тудлан кўлеш, туге чонач тўналын. Пошкуда епархийыште ўдырамаш монастырь верланен улмаш. Нина тушто ик гана vele огыл лийын да кажне толмышлан шкенжым ты монастырьын послушницыже семын ужын. Но ончык ужын моштышо старец Алипийын благословенийже деч посна игуменья монастырьыш нигӧмат налын огыл. Нина, Алипий ачан благословенийжым пеш писын налаш шонен, старец деке каен.

А старец Нинам шкеж деке пуртенат огыл. Тунам ўдыр шонымашыжым шукташак тыршен, паломник-влакын тўшкаш ушнен. Алипий деке пурен, вигак ончыкыжо сукалтен шинчын, монастырьыш каяш благословенийым йодаш тўналын. Старец тудлан пенгыдын каласен:

– Кузе тый «Юмым йӧратем» манын керташ, кунам шке аватым ужмет ок шу? Ом благословитле, итат шоно!

Нина аважым шўрден ойлаш тарванен, но ик мутымат пелештен кертын огыл. Семынже тыге шоналтен: «Алипий ужын моштышо старец огыл, тудо йонылыш лийын. Ончыч тебе мынар святойым монастырьыш вигак налын огытыл...»

Нинан аважын шонго пӧртыш илаш куснымышлан идалькат эртен. Ты жапыште Нина деч ончыч клиросышто мурышо кува колен колтен. Пошкудыжо-влак тудын богослужебный тетрадь ден нотыжо-влакым черкыш конденит. Настоятель нуным Ниналан пуэн, кўлешанжым кодаш благословитлен. Ик тетрадьыштыже Нинан тыгай почеламутым лудын: самырык рвезе ўдырым йӧратен шынденат, тудын чыла йодмыжым шукташ товатлен. «Тугеже мылам аватың шўмжым кондо», – кўштен мотор ўдыр. Йӧратымаш дене аныргыше рвезе кўштымыжым шуктен, но чот вашкымыш дене корнеш шўртнен камвозын. Тунам йол йымалныже мланде чытырналтын, да солыкеш пўтыралме

Н О Я Б Р Ъ . Ч Е Р К Е П А Й Р Е М

ПН	2	9	16	23	30
ВТ	3	10	17	24	
СР	4	11	18	25	
ЧТ	5	12	19	26	
ПТ	6	13	20	27	
СБ	7	14	21	28	
ВС	1	8	15	22	29

7	праздник двенадцатые	8	дни строгого поста
14	праздник великие	15	трапеза без мяса
8	спасшие седмицы	16	разрешение на рыбц
10	дни поминовения усопших	17	разреш. на раст. масло
14	дни постные	18	разрешение на вино
		19	разрешение на икру рыбы

1 – Пророк Иоильын, преподобный Иоанн Рыльскийын да святой орланыше Уарын кечышт.
4 – Юмын Аван Казанский иконыжын кечыже.

5 – Господын изажын, святой апостол Иаковын, кечыже.

6 – Юмын Аван «Чыла ойган-влакын Куанышт» иконыжын кечыже.

7 – Димитриевский поминка.

8 – Чот орланыше святой Димитрий Солунскийын кечыже.

10 – Почаевысе преподобный Иов ден Ростовысо святитель Димитрийын кечышт.

14 – Асийысе Косма ден Дамианын, акым налде эмлыше-влакын, кечышт.

18 – Новгородысо Иона ден Москва да уло Российын патриархше Тихон святитель-влакын кечышт.

19 – Преподобный Варлаам Хутынскийын кечыже.

21 – Архистратиг Михаил ден

Пылпумышысо капдыме Куат-влакын погынышт. *Шернур селасе, Курыкмарий районысо Новая Слобода селасе да ракетный дивизийысе храм-влакын пайремышт.*

22 – Юмын Аван «Вашке Колыштшо» (Скоропослушница) иконыжын кечыже.

26 – Святитель Иоанн Златоустын кечыже.

27 – Апостол Филиппын кечыже.

28 – Преподобный Паисий Величковскийын кечыже.

Иисус Христосын Шочмыш лүмеш пүтö тўналтыш.

29 – Апостол да евангелист Матфейын кечыже.

30 – Преподобный Никон Радонежскийын кечыже.

аважын шўмжö йодын: «Нимомат шыч эмгате, эргым?»

Тиде почеламутым лудмеке, Нина аважым шарналтен: кузе тудо ила? Но тиде шонымашым тунамак Евангелий гыч ужаш дене поктен колтен: «...Кто Матерь моя?.. Кто будет исполнять волю Отца Моего Небесного, тот Мне брат, и сестра, и Матерь» (Мф. 12, 48, 50). Сандене аваж нерген шонымаш кузе вучыдымын толын лектын, тугакак шулен йомын.

Йўдым Ниналан öрыктарыше омо кончен. Пуйто ала-кö тудым райысе сыльне садыште коштыктен. Сад покшелне чапле полат шоген. «Юмо мыланем теве могай полатым ямдылен», – шоналтен тудо. Тунамак вўден кошшет пелештен: «Уке, полатым аватлан ямдылыме». «А мыланемже тугеже мо?» – йодын Нина. Но вашмутым вучен шуктыде помыжалтын. Кузе тыге? Тынар шукым Юмылан ыштымеке, кузе Тудо Ниналан огыл, а Юмылан ўшаныдыме да тынеш пурыдымо аважлан тыгай пöлекым ыштен? Ниналан ынде шкаланжат онай лийын: кузе шонго пöртыштö аваже ила?..

Аваж деке ик ганат толын огылат, самырык медшўжар деч Татьяна Ивановна Соколован могай пöлемыште илымыжым йодын.

– Чаманем, но те вара ш кодында, Татьяна Ивановна кок тылзе ончыч колен, – вашештен медшўжар да, журналыш ончалын, аважын колымо кечыжым ойлен. Вара моткоч кўлешаным шарналтыме семын каласкалаш тўналын:

– А те тудлан кö лийыда? Ёдыржö? Паледа ыле гын, могай те пиалан лийында. Студентше-влак деч авада нерген чот шуко сай ойым колынам. Авадам шонго пöртыштат чылан йöратеныт. А тудо нелын колыш: кынел кертдыме лие. Киен-киен, капше нузылгаш тўнале, мый перевязкым ыштылынам. Чот корштен гынат, ик ганат вуйым шийын огыл, эре тауштен гына. Колымыж деч кок кече ончыч тынеш пураш кумылжо улмо нерген ойлыш, батюшкам кондаш кўштыш. Ергоген ача эрлашынак тольо, аватым тынеш пуртен шуктыш... Ужыда ыле гын тудын чурийжым, тыгай яндар, волгыдо, пуйто коленат огыл, а мален колтен... Святой семын... Тендам

эреак шарналтен. Ергоген ачам тазалыкда верч юмылташ йодын. Мый тендам ўжнем ыле, авада чарыш. Ида тургыжлане манын, колымыж нергенат палдараш ыш кўштö. Мыйжат тудым колыштым, нелеш ида нал...

Нина мöнгеш, ушыжым кеч изиш верыш шындаш манын, йолын каен. Нимом ужын, нигöм колын огыл, тудым ик йодыш гына тургыжландарен: кузе Юмо райыште сай верым аважлан, колымыж деч ик кече ончыч гына тынеш пурышылан, ямдылен, а Тудлан служитлыше Ниналан огыл?

Ты жапыште Нина пуйто поргемыш волен каен. Уке, тиде нимогай чудо огыл. Шонкален кайышыжла, почын кодымо канализаций лагыш пуренгаен, но, волен шуде, тудым ала-кöн пенгыде кидше кўшкыла шупшылын. Умбакеже Нина нимом ок шарне...

Ушыжо пöртылмек, йырже калык погынымым ужын. Иктыже ола вуйлатышым вурсен, весе – люкым шолыштшым, но чылаштым икте öрыктарен: кузе тыгай келге лаке гыч тиде ўдырамаш нимогай полыш деч посна лектын кертын да сусыргенат огыл?

Мöнгыжö толын шумеке, Нина каналташ возын. Омо кончен: тудо адак поргемыш вола. Трук аважын йўкшö шокта: «Ит лўд, ўдырем». Да тудын кидше Нинам руалта да кўшкö нöлта. А вара адакат ончыч омышто ужмо садышке логалеш. Пеледыш коклаште адак тудо полатак шога, а воктеныже – аваже: самырык, мотор, чылт тошто альбомысо картыкысе гай.

– Тый шыч эмгане, ўдырем? – йодеш.

Тунам Нина кöн утарымыжым умылен: тиде аважын йöратымашыже да тудын молитваже лийыныт. Нина аважын йолжым öндал кучен, шортын-шортын шупшалаш тўналын. Тунам аваже, ўдыржö дек чўчырнен, тудын чалемаш тўналыше ўпшым ныжылгын ниялтен:

– Ит шорт, ўдырем... Юмо тыйым протитла. А мый шукертак протитленам. Юмо дене иле, пиалан лий. Шарне: Юмо – тиде йöратымаш... Еным пагалаш да чаманаш тўналат гын, ме угыч вашлийына, вара – ўмырешлан. А тиде полат тыйынат пöртет лиеш.

**Монахиня Евфимия (ПАЩЕНКО).
Лидия АЛПАЕВА кельштарен.**

КОЧКЫШДА ПЕРКАН ЛИЙЖЕ!

Кочкаш шолтышаш жапым аныклаш манын, конгаште але духовкышто түрлө кочкышым кўкташ лиеш. Нине рецептна-влакым теат шотыш налза.

ЛОНЧАН КОЧКЫШ

1-ше рецепт

Кўлыт: 1 кабачок, 5 паренге, 2 вуй шоган, 1 кешыр, 500 г чыве шыл, 2 помидор, 3 муно, 200 г ўмбал, 30 г сыр, тамже дене шинчал ден йоныштымо шем пурис, изиш нōшмўй.

Падыштыме шоган ден теркеш нўжымō кешырым салмаш жаритлыман. Кабачокым эрыктен, кубик семын пўчкедыман да шоган ден кешыран салмаш пыштыман, шинчал ден пурисым шавалтыман, вўд пучен пытымеш жаритлыман. Тиде вартышым формыш опталман.

Падыштыме шоганым нōшмўй дене салмаш жаритлыман, туштак падыштыме чыве шылым пыштыман, шинчал ден пурисым ешарыман да 5 минут жаритлыман, вара формыш опталман. Тиде салмашак чуякан пўчкедыме паренгым пеле кўмешкыже жаритлыман. Тудымат формыш опталман. Ўмбачынже онго семын пўчкедыме помидорым шарыман. Муным, ўмбалым, шинчал ден пурисым пырля варыман, тиде вартышым формыш опталман. Лончан кочкышым ончылгоч 180 градус марте ырыктен ямдылыме духовкыш 30 минутлан шындыман. Лукмо деч 5 минут ончык ўмбакаже теркеш нўжымō сырым шавалтыман.

2-шо рецепт

Кўлыт: 6 паренге, 2 кўчымō муно, 2 пўй чеснок, 3-4 кугу совла майонез, 100 г сыр, 1 кугу совла коштымо укроп але петрушко (ужаргымат лиеш), тамже дене шинчал ден йоныштымо шем пурис.

Сырым, чесноком тыгыде пўян теркеш нўжыман. Пел сыр 1 муно, чеснок да майонез дене пырля варыман. Паренгым кугу рож-

КУАНЕН ЧИЯЛТЕНА

лан теркеш нўжыман да чеснокан вартыш дене пырля сайын лугыман, тамже дене шинчал ден пурисым шавалтыман. Тыгай паренгым нōшмўй дене йыген ямдылыме формыш шарыман. Кодшо сырым ик муно да укроп дене пырля варыман да паренге ўмбалан шарыман. 180 градус марте ырыктен ямдылыме духовкышто 40 минут кўктыман.

Паренге вартышым кок ужашлан шелын, коклашкышт пўтырымō шылым (фаршым) пышташ лиеш.

Ушештарена: 28 ноябрь гыч Рошто пўтō тўналеш. Пўтō годым шылым шōр-торыкым, муным кочкаш огеш лий.

"ШЎМ-ЧОН ИЗОЛЫК" МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ

Учредитель: "Руш Православный Черкын Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийже (Московский Патриархат)" религиозный организаций.

Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Марий Эл, свидетельство о регистрации ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Тираж: 1500 экз. Формат - А-4-12.

Журнал лекме жап - 2.11.2020 ий.

0+ - знак информационной продукции согласно ФЗ от 29.12.2010г. №436-ФЗ.

Журналым редакцийыште погымō да верстатлыме, «Куранты» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Адресше: 429029, Татарстан, Казань, Сибирский тракт урем, 34, 14 корпус, 42 пōлем.

Редакцийын да издательын адресше: 424000, Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81, 224 пōлем.

Тел.: (88362) 45-39-54.

E-mail: marlagazet@mail.ru

Тўн редактор: Н.В. Чузаев (протоиерей).

Редакционный совет: И.А. Сапаев, Д.В. Смирнов, А.Н. Таныгина, А.П. Чемякова, А.В. Эманова.

Компьютер дене келыштарыше: Д.В. Смирнов.

Ак - кутырен келшыме почеш. Авторын да редакцийын шонымашышт түрлө лийын кертыт. Серыш-влак мōнгеш огыт колталт.

**РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ЖУРНАЛЫМ ШАЛА
КЫШКЫЛТАШ ОGYЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН**